# מהדורה למורה – יחידה: בלדות ורומנסות

7 יצירות · ספרות לכיתה ז׳ – מסע ביצירות · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

## תשובות – חלק א׳ – הבנה

**תרגיל 1:** 1–**ב** (מגן) · 2–**ב** (צלופחים במרק) · 3–**ב** (יין) · 4–**ב** (קשת ומגן) · 5–**ב** (בצל הקיר) · 6–**ב** (כתר ואדרת) · 7–**ב** (הריין)

**תרגיל 2:** 1–**ג** · 2–**ב** · 3–**ד** · 4–**א**

## תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

**תרגיל 3:** תשובות פתוחות: לבדוק התאמה ונימוק מן היצירות.

**תרגיל 4:** לורד רנדל – לורד רנדל – צעיר ותמים – דיאלוג; בת הרב ואמה – הבת – מאוהבת ותמימה – דיאלוג; שר היער – הילד – מפוחד ורגיש – דיאלוג

## תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

**תרגיל 5:** מחוון: השוואה בשני צדדים לפחות (4), ראיות מהיצירות (3), מסקנה מנומקת (3).

**תרגיל 6:** מחוון משימת הסיכום: עלילה דרמטית ושלמה עם שיא וסיום (25); מאפייני בלדה: דיאלוג, חזרה או פזמון, פער (30); לשון שירית: דימויים, קצב וחריזה (20); פסקת ההסבר והקשר ליצירות היחידה (15); הגשה או קריאה דרמטית (10)

## כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• מאפייני הסוגה: שיר עלילתי: יש בו דמויות, עלילה ושיא, כמו בסיפור · דיאלוג: הסיפור מתקדם בעיקר בשיחה בין דמויות, לפעמים בלי לומר מי מדבר · חזרות ופזמון: שורות שחוזרות בכל בית ובונות מתח · פערים וקפיצות: חלקים בעלילה חסרים, והקורא משלים אותם · סוף טרגי ואווירה קודרת או על-טבעית · מבנה בתים קבוע, משקל וחריזה שמתאימים לשירה

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

# יחידה: בלדות ורומנסות

7 יצירות · ספרות לכיתה ז׳ – מסע ביצירות

**תזכורת קצרה:** השאלה הגדולה: מדוע סיפורים עצובים ומסתוריים שמושרים בשיר ממשיכים לרתק אותנו כבר מאות שנים? — בלדה היא שיר שמספר סיפור – "סיפור בחרוזים". הבלדות העממיות נולדו בימי הביניים ושרו אותן בכפרים ובחצרות, ולכן הן מלאות חזרות ופזמונים שקל לזכור. מאוחר יותר משוררים כתבו בלדות ספרותיות בהשראתן. ברוב הבלדות יש עלילה דרמטית, דיאלוג, אווירה מסתורית וסוף עצוב, והרבה דברים לא נאמרים במפורש – הקורא צריך להשלים את הפערים. רומנסה קרובה לבלדה, אבל היא לירית יותר ועוסקת לרוב באהבה ובגעגוע.

## חלק א׳ – הבנה

### 1 הקיפו את התשובה הנכונה. בסוגריים – שם היצירה.

1. (שלושה בני עורב) מה מונח על האביר?
○ א. כתר ○ ב. מגן ○ ג. פרחים ○ ד. שמיכה
2. (לורד רנדל) מה אכל לורד רנדל?
○ א. לחם ○ ב. צלופחים במרק ○ ג. תפוחים ○ ד. בשר
3. (סר פטריק ספנס) מה שתה המלך?
○ א. מים ○ ב. יין ○ ג. תה ○ ד. חלב
4. (בעין דור) מה לא לקח שאול איתו?
○ א. סוס ○ ב. קשת ומגן ○ ג. בגדים ○ ד. אוכל
5. (בת הרב ואמה) איפה מסתתר האביר?
○ א. ביער ○ ב. בצל הקיר ○ ג. בארמון ○ ד. בים
6. (שר היער) מה לובש שר היער לפי הילד?
○ א. כובע וגלימה ○ ב. כתר ואדרת ○ ג. שריון ○ ד. בגדי עבודה
7. (לורליי) ליד איזה נהר מתרחש השיר?
○ א. הירדן ○ ב. הריין ○ ג. הנילוס ○ ד. הדנובה

### 2 התאימו כל יצירה ליוצר/ת שלה.

| # | יצירה | האות | | יוצר/ת |
|---|---|---|---|---|
| 1 | שלושה בני עורב | | א | היינריך היינה |
| 2 | בעין דור | | ב | שאול טשרניחובסקי |
| 3 | שר היער | | ג | בלדה סקוטית עממית |
| 4 | לורליי | | ד | יוהאן וולפגנג פון גתה |

## חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

**3 לכל מאפיין של הסוגה – כתבו דוגמה מיצירה שלמדנו ביחידה.**

| מאפיין | דוגמה מיצירה ביחידה (שם היצירה + פרט) |
|---|---|
| שיר עלילתי: יש בו דמויות, עלילה ושיא, כמו בסיפור | |
| דיאלוג: הסיפור מתקדם בעיקר בשיחה בין דמויות, לפעמים בלי לומר מי מדבר | |
| חזרות ופזמון: שורות שחוזרות בכל בית ובונות מתח | |
| פערים וקפיצות: חלקים בעלילה חסרים, והקורא משלים אותם | |
| סוף טרגי ואווירה קודרת או על-טבעית | |

**4 השוואה – "שיחה שמגלה אסון": השלימו את הטבלה.**

| יצירה | דמות מרכזית ותכונה | כלי ספרותי בולט |
|---|---|---|
| לורד רנדל | | |
| בת הרב ואמה | | |
| שר היער | | |

## חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

**5 משימת השוואה**

בשלוש הבלדות הסיפור מתגלה בדיאלוג בין הורה לילד. השוו: מי שואל ומי עונה, מה ההורה מבין ומתי, ואיך החזרות בונות את המתח עד הסוף.

**6 כתבו את התכנון: אילו יצירות בחרתם, מה הרגע המרכזי בכל אחת, ואיזה כלי ספרותי תנתחו.**

תכנון משימת הסיכום: כתבו בלדה מקורית (לפחות שישה בתים) או "תסריט בלדה" לביצוע בקבוצה. הבלדה צריכה לספר סיפור דרמטי, לכלול דיאלוג, פזמון או שורה חוזרת, פער אחד לפחות שהקורא צריך להשלים, וסיום חזק. צרפו פסקת הסבר: אילו מאפייני בלדה שילבתם, ואיזו בלדה מהיחידה השפיעה עליכם. אפשר להציג את הבלדה בקריאה דרמטית.

## כרטיס יציאה

יחידה: בלדות ורומנסות · שם: _____

1. כתבו שני מאפיינים של בלדה ודוגמה לכל אחד מהבלדות שקראנו.

2. איזה פער בבלדה של היום הייתם רוצים "למלא" ואיך?

3. מה ההבדל בין בלדה עממית לבלדה ספרותית?